

ОТКРИЙТЕ ДИНОЗАВРИТЕ!

Динозаврите се появили преди около 233 милиона години и изчезнали преди около 66 милиона години. В продължение на 167 милиона години те господствали на земната суша – били най-разпространените и разнообразните, сред тях били най-големите, най-бързите и най-силните животни. Почти всичко, което знаем за динозаврите, дължим на намерените техни вкаменелости (фосили).

ДИНОЗАВРИ

Динозаврите били особена група влечуги. Подобно на съвременните влечуги – гущери, змии, крокодили и костенурки, се излюпвали от яйца и били покрити с люспи, но някои имали и пера. Можели да се придвижват бързо, като изразходват по-малко енергия, тъй като краката им поддържали тялото им отдолу, докато останалите влечуги пълзели и се влачели със странично разположените си крака. Динозаврите били изключително разнообразни по форма и размери. Някои били растителноядни, други – месоядни. Месоядните били двуноги – придвижвали се на задните си крака. Съвременните птици произлезли от гребни, покрити с пера месоядни динозаври.

ВКАМЕНЕЛОСТИ

Вкаменелости се образуват, ако скоро след смъртта му животното бъде затрупано от вулканска пепел, пясък, тиня и други наноси. Меките тъкани се разлагат, а твърдите части (кости, зъби, черупки) остават. С времето върху затрупаните останки се наслагват нови слоеве прах, тиня, пясък. Вода с разтворени в нея минерали се просмуква в останките и постепенно ги минерализира и ги вкаменява, тъй като органичното вещество в тях се заменя с минерално. Под тежестта на горните пластове долните се уплътняват и вкаменяват заедно с останките на животното.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА РАЗКОПКИ

Учените, които търсят, откриват и изследват вкаменелости, се наричат палеонтолози. Вкаменелостите са много твърди и тежки, но изключително крехки. Затова когато открият вкаменелост, палеонтолозите внимателно почистват скалата и почвата около нея, като използват чукове, лопати, клинове и четки.

ДА ИЗКОПАЕМ!

Искате ли да пороботите като палеонтолози? Набелязали сме пет находища, богати на вкаменелости. Прочетете за различните праисторически животни. После с приложения към книгата инструмент отстранете покриващия слой на скреч полетата в илюстрациите, за да видите на какви находки ще попаднете. Опитайте се да ги определите въз основа на прочетеното.

ВРЕМЕВА ЛИНИЯ

Учените разделят историята на Земята на ери, а ерите – на периоди. Мезозойската ера включва периодите триас, юра и креда. Често я наричат ерата на динозаврите, защото те се появили през триаския период и са измрели през кредния период.

Триас

отпреди 251 допреди 201 милиона години

Юра

отпреди 201 допреди 145 милиона години

Креден период

отпреди 145 допреди 66 милиона години

В Земята се разбива астероид преди 66 милиона години

Това води до изчезването на динозаврите.

Съвременност

ТРИАСКИ ДИНОЗАВРИ

Първите динозаври се появили към средата на триаския период. Те били малобройни и много по-гребни в сравнение с по-късните им роднини, но били доста по-бързи и пъргави от останалите влечуги, които живеели по онова време. Ранните динозаври се придвижвали на задните си крака, а с предните улавяли и задържали храната си. Едни от най-гребните динозаврови вкаменелости са намерени в Аржентина и в Южна Африка.

ХЕРЕРАЗАВЪР

Този хищник с остри зъби и нокти достигал на дължина до 6 метра и бягал бързо на задните си крака. Наречен е на името на Викторио Херера – фермера, който през 1958 г. намерил първите негови вкаменелости в Аржентина.

ХРОМОГИЗАВЪР

Това е един от най-ранните растителноядни динозаври. За разлика от повечето ранни динозаври, той се хранел и почивал на четири крака, но когато се наложило да се спасява от месоядния хереразавър, спринтирал бързо на двата си задни крака.

ЕОДРОМЕУС

Бил дълъг 1.2 м и тежал едва 4.5–7 кг. Имал дълга шия и дълга опашка. Тичал бързо на дългите си и мускулести задни крака и ловял пълзящи насекоми и влечуги. Пляката сграбчвал с предните си лапи, снабдени с остри нокти. На всяка предна лапа имал по пет пръста, като четвъртият и петият били много по-къси от останалите.

ПАНФАГИЯ

Първите динозаври били месоядни, но постепенно някои започнали да се хранят и с растения. Името на панфагията на древногръцки означава „яде всичко“. Този динозавър бил всеяден (омнивoren) – ядял и месна, и растителна храна. Панфагията имала дълга шия и била роднина на по-късния, много по-дългошеест диплодок, който се хранел само с растения.

ЕОРАПТОР

Достигал на дължина до един метър – от муцуната до върха на опашката. Хранел се и с животни, и с растения, имал дълги нокти, както и остри зъби в горната си челюст, за да сграбчва и разкъсва гребни животни. Зъбите на долната му челюст били листовидни. Формата им била отлично приспособена за скубане на растения.

